

Aleksandra Kuczyńska-Zonik

Prezydencja Estonii w Radzie Bezpieczeństwa ONZ

Na maj 2020 r. przypadła pierwsza w historii prezydencja Estonii w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. Estonia znalazła się w centrum dyplomacji kryzysowej związanej z pandemią COVID-19 i wykorzystywała ją do promocji swojego wizerunku jako państwa cyfrowego. Sukcesem prezydencji Estonii było przyciągnięcie szerokiej uwagi państw do kwestii bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni oraz rewizjonistycznej polityki historycznej Rosji. Nie udało jej się natomiast osiągnąć porozumienia w sprawie rezolucji na temat zawieszenia broni w konfliktach w czasie pandemii ze względu na utrzymujący się impas w stosunkach chińsko-amerykańskich.

Cele prezydencji Estonii. Od 2020 r. Estonia przez 2 lata sprawuje funkcję niestałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ. W dniach 1-31 maja przewodniczyła obradom Rady Bezpieczeństwa. Z dniem 1 czerwca rolę tę pełnić będzie Francja. Kolejna tura prezydencji Estonii nastąpi w przyszłym roku, zgodnie z porządkiem alfabetycznym angielskich nazw państw – członków Rady Bezpieczeństwa ONZ.

Międzynarodowe aspiracje Estonii wynikają z kilku czynników. Po pierwsze, przyjmując funkcję w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, Estonia potwierdziła, że jest gotowa uczestniczyć w rozwiązywaniu problemów globalnych, takich jak sytuacja na Bliskim Wschodzie, a jednocześnie wpływać na kształtowanie bezpieczeństwa europejskiego w najbliższym sąsiedztwie. Po drugie, uczestnictwo w Radzie Bezpieczeństwa zwiększa bezpieczeństwo Estonii, która jako małe państwo jest podatna na zagrożenia zewnętrzne i potrzebuje ochrony ze strony społeczności międzynarodowej. Gwarancją jej stabilności i niezależności jest także poszanowanie prawa międzynarodowego oraz zasad współistnienia państw. Wreszcie – obecność w Radzie Bezpieczeństwa ONZ zwiększa prestiż i międzynarodową pozycję Estonii oraz wpływa na poprawę widoczności państwa na arenie międzynarodowej.

Cele estońskiej prezydencji obejmowały szereg problemów globalnych: (1) przestrzeganie norm prawa międzynarodowego, zasad suwerenności i równości państw; (2) przestrzeganie praw człowieka; (3) zapobieganie konfliktom; (4) bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni; a także (5) zmiany klimatu i działania w zakresie ochrony środowiska. Estonia podejmowała również kwestie o charakterze regionalnym, takie jak integralność terytorialna Ukrainy i Gruzji.

Znaczenie prezydencji Estonii dla społeczności międzynarodowej. Przebieg prezydencji zdeterminowała pandemia COVID-19 – zarówno pod względem dyskutowanych spraw, jak i technik pracy. Podczas prezydencji Estonia podkreślała rolę współpracy międzynarodowej w przeciwdziałaniu rozprzestrzenianiu się wirusa oraz jej znaczenie dla bezpieczeństwa globalnego, jak również kwestię zachowania transparentności działań instytucji międzynarodowych. W tym kontekście akcentowała konieczność kontynuowania misji humanitarnych oraz potrzebę zwiększenia roli organizacji międzynarodowych przy zachowaniu zasad demokracji i praworządności. Okazało się jednak, że niełatwo jest osiągnąć wspólne stanowisko w tak, wydawałoby się, oczywistych kwestiach. Już wcześniej podjęta przez Estonię próba włączenia do agendy Rady Bezpieczeństwa dyskusji na temat rozprzestrzeniania się COVID-19 i wpływu pandemii na bezpieczeństwo międzynarodowe została odrzucona przez RPA, Rosję i Chiny.

12 maja Estonia i Niemcy przedstawiły projekt rezolucji sugerującej zawieszenie broni w konfliktach w czasie pandemii (wcześniej podobne projekty, przygotowane przez Francję i Tunezję, zostały zablokowane przez USA ze względu na wskazanie w rezolucjach roli WHO podczas globalnego kryzysu). Projekt zawierał propozycję przerwy humanitarnej trwającej co najmniej 90 kolejnych dni, która umożliwiłaby dostarczenie pomocy

najbardziej dotkniętym państwom. Do końca prezydencji Estonii nie udało się jednak uzyskać konsensusu w tej sprawie.

Globalny kryzys, w konsekwencji którego nastąpił znaczący wzrost zapotrzebowania na usługi cyfrowe, stał się podstawą do rozpoczęcia dyskusji na temat roli cyberbezpieczeństwa i odpowiedzialnego zachowania w cyberprzestrzeni. Podczas spotkania poświęconego kwestiom ochrony infrastruktury cyfrowej, w którym wzięło udział ponad 60 państw, Estonia zaproponowała podjęcie działań na rzecz promowania stabilności cyberprzestrzeni.

Estonia wykorzystała okres swojej prezydencji, w czasie której przypadała rocznica zakończenia II wojny światowej, na zwrócenie uwagi środowiska międzynarodowego na rewizjonistyczną politykę historyczną Rosji, zwłaszcza w kontekście narracji o II wojnie światowej (zob. „Komentarze IEŚ”, nr 109). W tym celu 8 maja zorganizowała wirtualne spotkanie upamiętniające zakończenie wojny, poświęcone problemowi rewidowania roli Związku Radzieckiego oraz narzucanym przez Rosję narracjom historycznym. W spotkaniu uczestniczyło niemal 80 państw reprezentowanych przez ministrów spraw zagranicznych lub wysokich urzędników państwowych.

Znaczenie prezydencji dla Estonii. Miesięczna prezydencja dała Estonii możliwość zwrócenia uwagi społeczności międzynarodowej na współpracę i kwestie bezpieczeństwa w Europie. M.in. 28 maja Estonia podkreśliła wagę operacji IRINI UE w zakresie egzekwowania embarga na broń, nałożonego na Libię przez ONZ, jako przykład efektywnej współpracy w ramach UE oraz między UE a ONZ. Niewątpliwie Estonia będzie chciała wykorzystać swoją dwuletnią funkcję w Radzie Bezpieczeństwa do wzmocnienia solidarności w ramach UE, co w rezultacie umocni pozycję państw UE w ONZ. Będzie to miało znaczenie zwłaszcza w kontekście agresywnej polityki Rosji, wzrastającej globalnej roli Chin oraz rywalizacji między USA i Chinami. Dodatkowo konsekwentne poparcie dla suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy, a także utrzymanie presji międzynarodowej wobec Rosji do czasu pełnego wdrożenia porozumień mińskich i powrotu Krymu w granice Ukrainy zwiększy – w ocenie Estonii – jej własne bezpieczeństwo i gwarancje międzynarodowe w przypadku potencjalnego konfliktu.

Prezydencja Estonii to również okazja do promocji własnego wizerunku. Ambicją Estonii jest odegranie wiodącej roli w rozwoju technologii cyfrowych na świecie. Jej „cyfrowym znakiem” była platforma Hybridity wykorzystana do organizowania wyżej wymienionych wirtualnych spotkań, opracowana w Estonii.

Wnioski. Aspirując do roli niestalego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ, Estonia potwierdziła, że „małe państwa nie mają czasu na małe cele”¹, a Estonia jest gotowa wziąć odpowiedzialność za bezpieczeństwo międzynarodowe. W związku z tym dwuletni okres uczestnictwa w Radzie Bezpieczeństwa będzie chciała wykorzystać na promowanie stabilności, w tym zapobieganie konfliktom w cyberprzestrzeni.

W kwestii bezpieczeństwa międzynarodowego Estonia kontynuuje priorytety polskiego członkostwa w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, jakimi były: wzmocnianie prawa międzynarodowego, ochrona ludności cywilnej w sytuacjach konfliktów, a także wysiłki na rzecz integralności terytorialnej Ukrainy i Gruzji. Wyrazem tego było m.in. wspólne oświadczenie Estonii, Polski oraz Belgii, Francji i Niemiec z 20 maja 2020 r. na temat gotowości do poparcia działań, których celem będzie wznowienie negocjacji w sprawie „sprawiedliwego i trwałego rozwiązania konfliktu izraelsko-palestyńskiego”.

Prezydencja Estonii – swoista dyplomacja kryzysowa – przyciągnęła szeroką uwagę państw do istotnych kwestii. Estonii udało się zorganizować pierwsze od czasu wybuchu pandemii spotkanie tak wielu państw członkowskich ONZ na wysokim szczeblu. Jednocześnie nie udało jej się przezwyciężyć impasu między USA a Chinami w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, który pojawił się w związku z próbą uzgodnienia rezolucji w sprawie zwalczania pandemii.

¹ „Small countries do not have time for small objectives”, K. Kaljulaid, *Things That Mattered Before Covid-19 and Will Matter After It, Too*, International Centre for Defence and Security, <https://icds.ee/things-that-mattered-before-covid-19-and-will-matter-after-it-too/> [4.06.2020].

Estonia potwierdziła swój wizerunek lidera cyfrowego. Doświadczenia jednego z najbardziej zdigitalizowanych państw świata w zakresie świadczenia e-usług stały się szczególnie wymowne w okresie pandemii („Komentarze IEŚ”, nr 162). Efektywne wykorzystanie nowoczesnych narzędzi podczas sytuacji kryzysowej dowodzi, że w przyszłości mogą się one stać istotnym kanałem komunikacji między państwami, w tym także dla organizacji międzynarodowych.

Konieczność adaptowania się do nowych wyzwań i zagrożeń zmusza Estonię do bardziej aktywnych działań na poziomie globalnym. W sferze bezpieczeństwa głównym celem Estonii będzie utrzymanie ścisłej współpracy z USA i UE oraz unikanie sprzeczności i nieporozumień między partnerami. Największym wyzwaniem dla Estonii będzie to, w jaki sposób odpowiadać na globalne wyzwania nie tylko poprzez wspólne deklaracje, ale przede wszystkim przez realne działania.